

Grenzen verkennen. Handreiking transfers, hulpmiddelen en vrijwilligers

Vrijwilliger Anneke Verboom heeft een speciale band met mevrouw Geutjes. Ze zitten samen in de huiskamer en drinken koffie. Op een gegeven moment geeft mevrouw Geutjes aan dat ze naar bed wil. Anneke helpt haar eerst van de leunstoel in de rolstoel en rijdt dan naar mevrouws kamer. Daar pakt Anneke de tillift om mevrouw in bed te helpen. Mag dat?

Wat zegt de wet- en regelgeving?

Zolang de zorgorganisatie aan haar plicht voldoet om goede zorg te leveren, kan de organisatie zelf beslissen voor welke werkzaamheden zij vrijwilligers inschakelt. Bepalend voor de vraag of iemand voor specifieke activiteiten kan worden ingezet, is niet of hij¹ betaald wordt, maar of hij over de kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn om die activiteit verantwoord uit te voeren. En of de cliënt en de vrijwilliger er beiden mee instemmen om de activiteit uit te voeren.

Als vrijwilligers transfers doen en hierbij ook hulpmiddelen als een tillift mogen gebruiken, moet de organisatie ervoor zorgen dat zij de kennis en vaardigheden hebben die daarvoor nodig zijn.

Hoe te handelen als organisatie?

De zorgorganisatie bepaalt welke taken zij door vrijwilligers wil laten uitvoeren. Het takenpakket van een individuele vrijwilliger wordt vastgesteld in overleg met de vrijwilliger. Het is belangrijk om hierbij te kijken naar de opvattingen, wensen en mogelijkheden van zowel de organisatie als van de vrijwilliger. Het is verder ook belangrijk dat de organisatie vaststelt of vrijwilligers hulpmiddelen, materialen en apparaten van de organisatie mogen gebruiken. Eventueel kan de organisatie daar ook voorwaarden aan stellen. Vervolgens legt de organisatie dit vast in het beleid, inclusief een verantwoording van de gemaakte keuzes en informeert de medewerkers.

Wat is de rol van de medewerker?

Je verwelkomt de vrijwilliger en gaat in gesprek over de uit te voeren activiteiten. Als daar ook de uitvoering van transfers bij komt kijken, is het belangrijk dat je nagaat of de vrijwilliger deze handelingen wil en kan uitvoeren. Ook de cliënt moet instemmen.

Als de vrijwilliger niet over de juiste vaardigheden beschikt om de hulpmiddelen in te zetten, dan moet je hem toerusten. Bijvoorbeeld door instructies te geven en de vrijwilliger te begeleiden bij het oefenen met het hulpmiddel. De instructies kunnen gebaseerd zijn op protocollen voor medewerkers. Ook kun je vrijwilligers tiltechnieken aanleren voor de transfers van stoel naar rolstoel. Vraag geregeld aan de vrijwilliger en de cliënt hoe het gaat. Door contact te onderhouden kun je problemen en misverstanden vaak voorkomen.

Tip

Maak gebruik van [de handreiking Verantwoord 1-op-1 vrijwilligerswerk](#) om vast te stellen wat een vrijwilliger bij de uitvoering van bepaalde activiteiten en in specifieke situaties moet weten, kunnen en nodig heeft.

¹ Ten behoeve van de leesbaarheid is bij de verwijzing naar personen gekozen voor het gebruik van 'hij'. Het spreekt vanzelf dat hier ook 'zij' gelezen kan worden.

Signaleer je dat de vrijwilliger de werkzaamheden niet volgens afspraak of niet goed uitvoert, dan is het belangrijk dat je actie onderneemt. Je bespreekt bijvoorbeeld met de vrijwilliger hoe het beter kan of laat dit nog eens zien. Je kunt dit ook in je team inbrengen en vragen hoe je collega's er tegenaan kijken en of zij tips hebben om het gesprek hierover aan te gaan.

Helpt dat niet, dan overleg je met je leidinggevende welke stap je vervolgens het beste kunt zetten. Het kan nodig zijn dat de vrijwilliger zijn taken geheel of gedeeltelijk overdraagt aan de medewerkers.

Wie is verantwoordelijk en aansprakelijk?

Stel: de cliënt glijdt uit de tilband, valt op de grond en kneust een enkel. De zorgorganisatie is dan aansprakelijk voor de schade. En jij als medewerker dus niet. Vrijwilligers worden immers ingezet door de organisatie in het kader van de uitvoering van de zorgovereenkomst.

Grenzen verkennen

Niet alleen juridische kaders bepalen de invulling van het samenspel tussen informele en formele zorg en ondersteuning, maar ook het perspectief van waaruit je als organisatie, medewerkers, cliënten en mantelzorgers naar het samenspel kijkt. Wat is je visie op goede zorg? Wie staat er aan het roer: de formele zorg, de cliënt en zijn omgeving of samen? Waar sta je nu, waar wil je naartoe? Hoe kom je daar? Welke kansen, mogelijkheden en aanvaardbare risico's signaleer je? Welke regels stel je nu? Hoe doe je recht aan de wensen en vaardigheden van de diverse betrokkenen? Samen verken je de grenzen en werk je aan het versterken van de kwaliteit van leven van cliënten.

De tekst in deze handreiking is gebaseerd op de notitie ['Grenzen verkennen. Wettelijke en juridische aspecten in het samenspel tussen informele en formele zorg'](#). C. Scholten, Vilans 2016.